

מרכז ויטרבי
לחקר דעת קהל
ומדיניות

ממצאים נבחרים

20 שנות מדידה וניתוח (2003-2022)

מדד הדמוקרטיה
הישראלית

2022

תמר הרמן

אור ענבי / ירון קפלן / אינה אורלי ספוז'ניקוב

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

מדד הדמוקרטיה הישראלית 2022

זהו הדוח ה־20 (2003–2022) של הסקר השנתי.

דוח זה שונה מקודמיו, שכן מעבר לדיווח על נתוני השנה הוא מתמקד בניתוח אורך של נושאים ושאלות שנבדקו במרוצת השנים. המטרה העיקרית הייתה לבדוק היכן עומדת היום דעת הקהל הישראלית בהשוואה למקום שבו עמדה הן לפני 20 שנה הן בשנים שחלפו מאז ועד עתה. הדוח מצביע אפוא על מגמות ארוכות טווח, כולל מרכיבים של יציבות ושינוי, או במילים אחרות - מניין באנו והיכן אנחנו היום.

פרקי המדד:

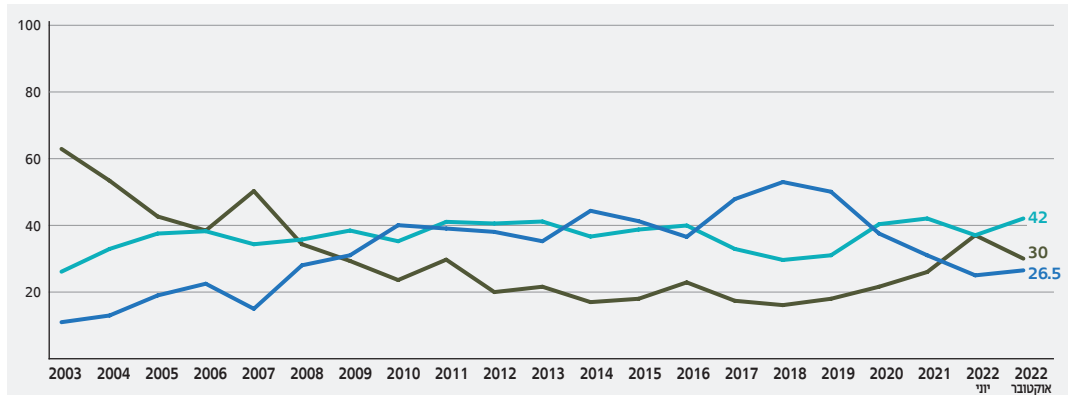
1. שינויים לאורך זמן במאפייני הציבור בישראל
2. מה המצב?
3. מחויבות הציבור בישראל לעקרונות דמוקרטיים
4. דמוקרטיה, שלטון, אזרחים
5. פרק 5. אמון הציבור במוסדות המדינה
6. פרק 6. ישראל - יהודית או דמוקרטית?
7. פרק 7. החברה בישראל
8. פרק 8. המדדים הבינלאומיים

מצבה של המדינה

מהו לדעתך המצב של ישראל היום באופן כללי? (% כלל המדגם)

- טוב מאוד ודי טוב
- ככה־ככה
- רע מאוד ודי רע

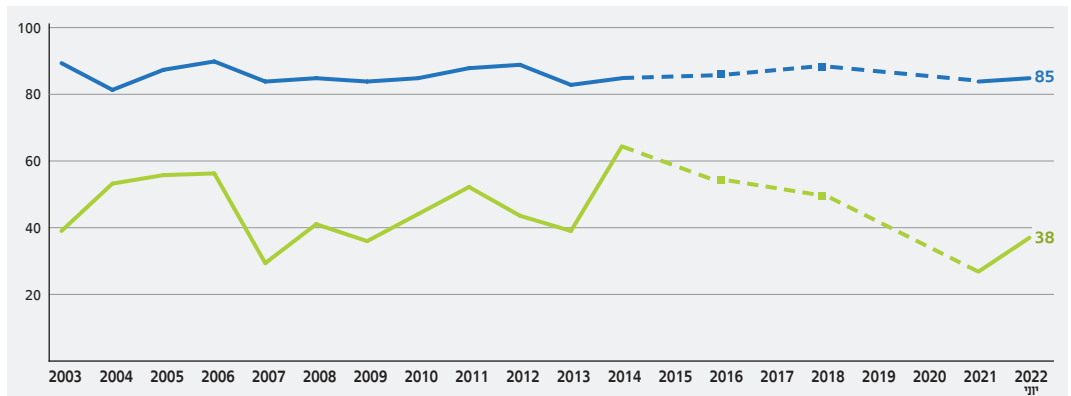
משנת 2019 יש ירידה בשיעור המגדירים את מצבה של ישראל כטוב מאוד ודי טוב, ועלייה בשיעור המגדירים את מצבה כרע מאוד ודי רע. במדידה האחרונה (אוקטובר 2022) הייתה ירידה בשיעור המגדירים את מצב המדינה כרע מאוד ודי רע.

גאים בהיותם ישראלים (% יהודים, ערבים)

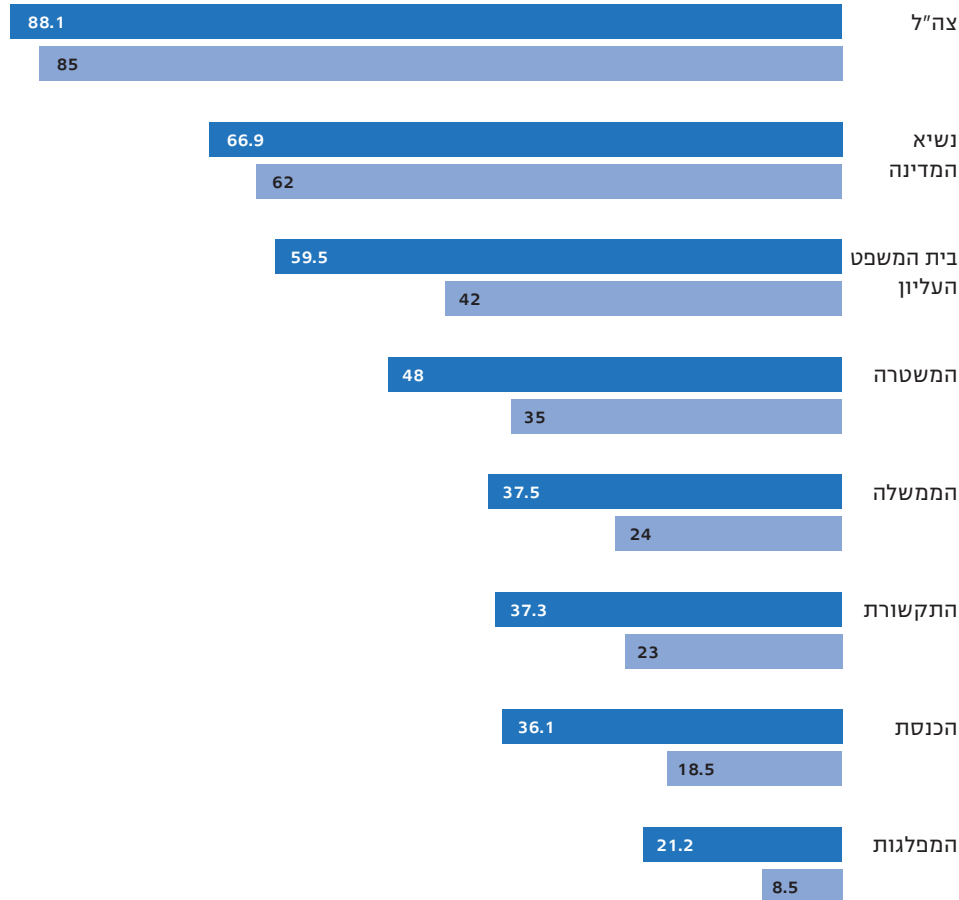
- יהודים
- ערבים

בציבור היהודי נשמרת יציבות במידת הגאווה בישראליות לאורך השנים (ממוצע רב־שנתי - 85.9). בציבור הערבי הציון השנה נמוך משמעותית מהממוצע הרב־שנתי (46.0).

אמון במוסדות המדינה

יש אמון במוסדות המדינה (% יהודים)

ממוצע רב־שנתי (2003-2022)
ממוצע יוני ואוקטובר 2022

גם השנה בדקנו את מידת האמון במוסדות השונים. התרשימים המובאים כאן מציגים את מידת 2022 ואת הממוצע הרב־שנתי.

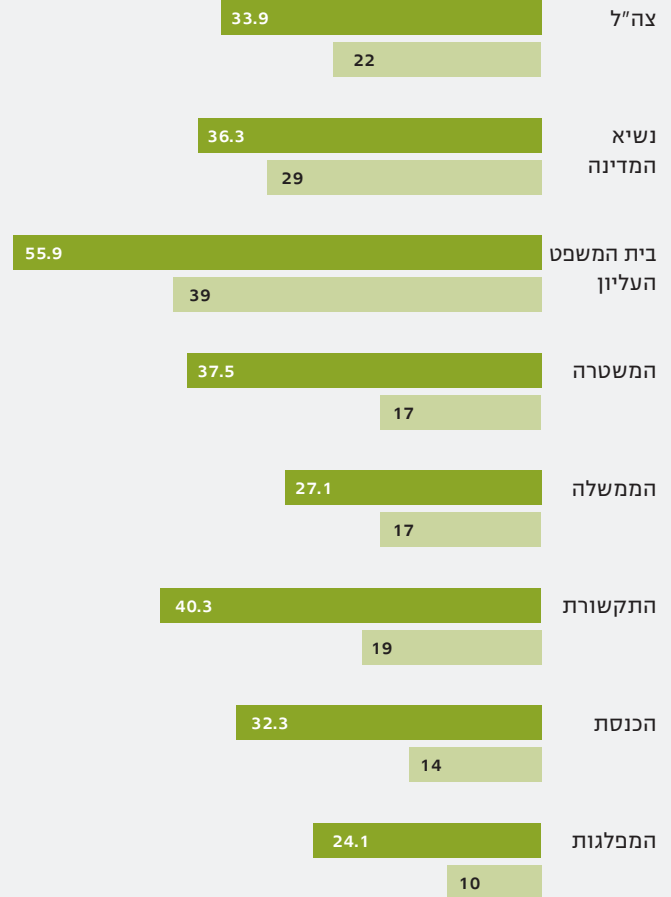
לגבי כל אחד מהמוסדות, אצל היהודים מידת השנה נמוכה מהממוצע הרב־שנתי.

יש אמון במוסדות המדינה (% ערבים)

■ ממוצע רב־שנתי (2003–2022)
■ ממוצע יוני ואוקטובר 2022

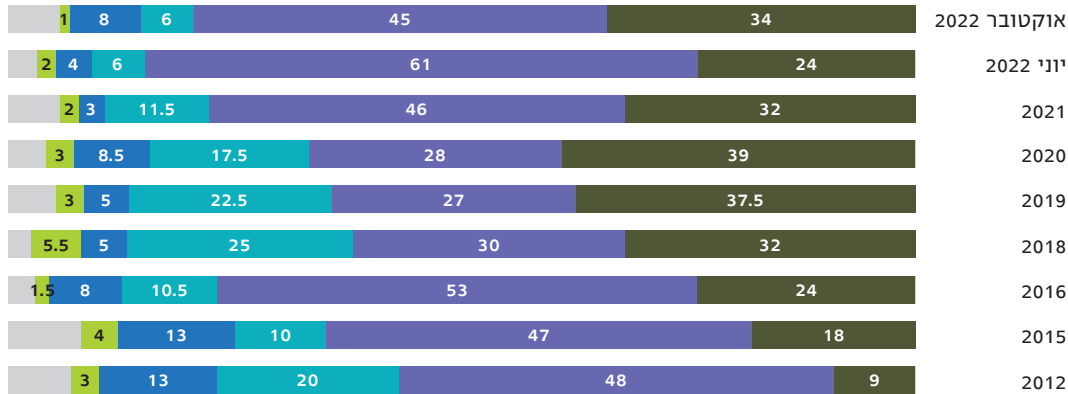
שיעור אזרחי ישראל הערבים הנותנים אמון במוסדות נמוך ברוב המקרים משיעור נותני האמון בהם בקרב האזרחים היהודים.

עבור כל המוסדות ממוצע האמון הרב־שנתי של הערבים גבוה משיעור האמון השנה.

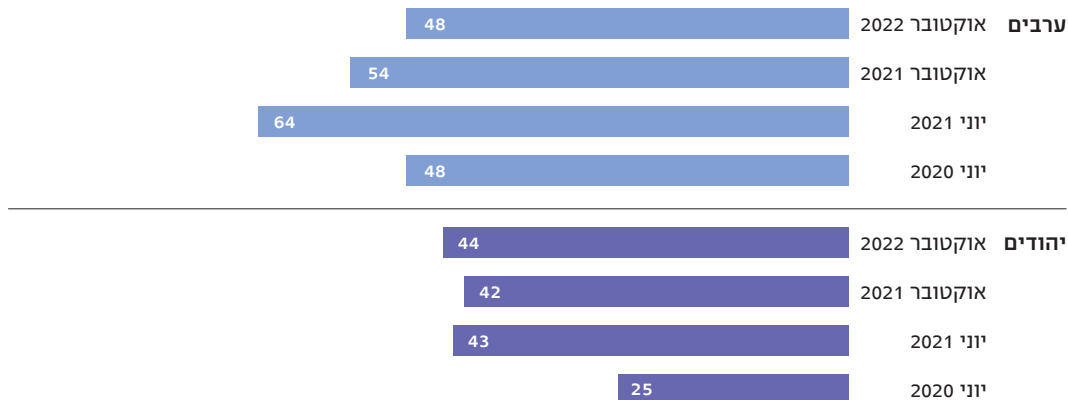
המתחים בחברה הישראלית

המתח החזק ביותר כיום בחברה הישראלית (% כלל המדגם)

- בין ימין לשמאל
- בין יהודים לערבים
- בין חילוניים לדתיים
- בין עשירים לעניים
- בין מזרחים לאשכנזים
- לא יודעים

המתח החזק ביותר כיום בחברה הישראלית - המתח בין יהודים לערבים (% יהודים, ערבים)

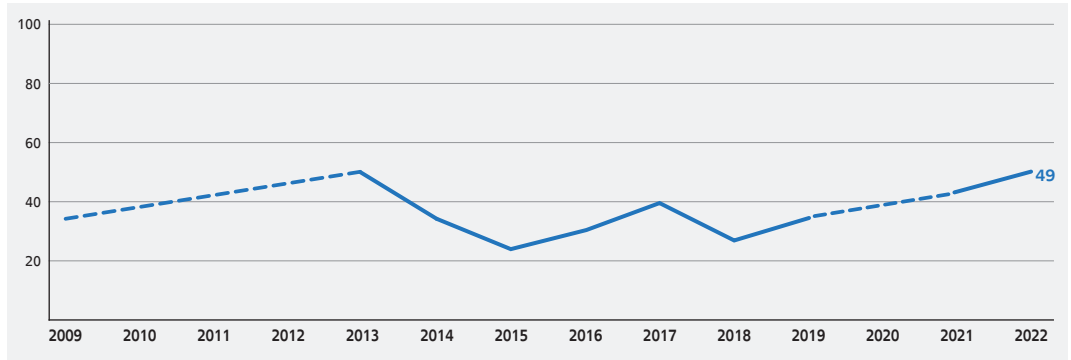
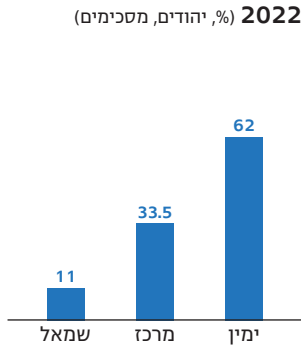
המתח בין יהודים לערבים נתפס בכל המדידות כציבור הערבי וברוב המדידות כציבור היהודי כחזק ביותר בחברה הישראלית; ובכל המדידות הערכה זו גבוהה יותר אצל הערבים.

אירועי אביב 2021 הגבירו את הערכת מרכזיות המתח בשני הציבורים, אלא שבקרב הערבים נרשמה מאז ירידה בהערכה זו, ואילו בקרב היהודים היא נותרה גבוהה ואף עלתה במעט במדידת 2022.

שויון אזרחי?

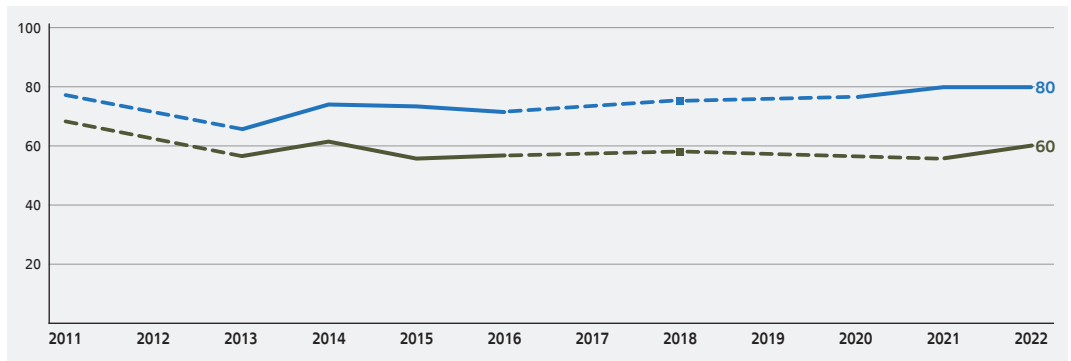
בישראל צריכות להיות לאזרחים היהודים יותר זכויות מאשר לאזרחים הלא-יהודים (%, יהודים, מסכימים)

2022 (%, יהודים, מסכימים)

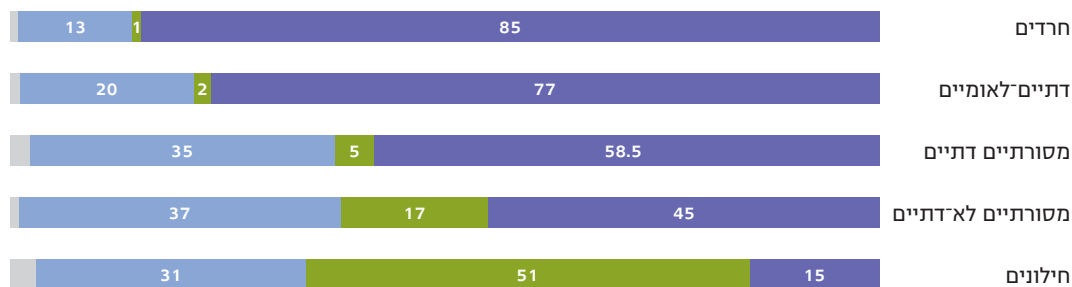
החלטות גורליות למדינה בנושאי שלום וביטחון ובנושאי חברה וכלכלה צריכות להתקבל ברוב יהודי (%, יהודים, מסכימים)

— החלטות גורליות בנושאי שלום וביטחון
— החלטות גורליות בנושאי חברה וכלכלה

ישראל מוגדרת מדינה יהודית ודמוקרטית. איזה רכיב היית רוצה שיהיה חזק יותר?

(%, יהודים)

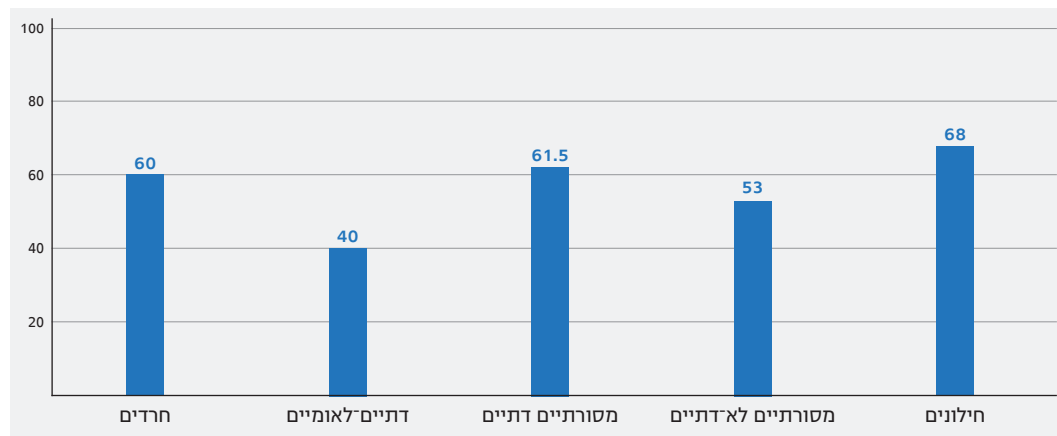

■ הרכיב היהודי
■ הרכיב הדמוקרטי
■ שניהם באותה מידה
■ לא יודעים

תמיכת הקבוצות החרדית, הדתית-לאומית והמסורתית הדתית בעמדה שהרכיב היהודי של המדינה צריך להיות חזק יותר גבוהה הרבה יותר מזו של המסורתיים הלא-דתיים והחילונים.

מוטרדים כיום שלא יוכלו לשמור על אורח החיים הרצוי להם בעתיד בגלל התחזקות קבוצות מסוימות בחברה הישראלית המקדמות אורח חיים שונה משלהם

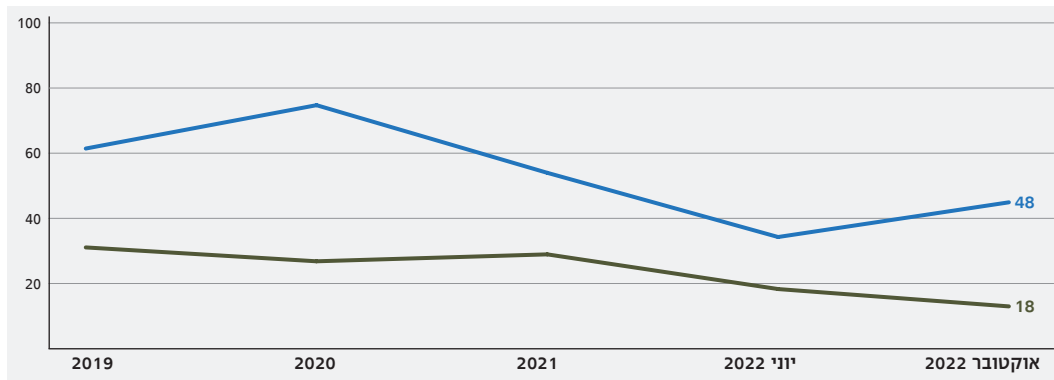
(%, יהודים)

מדינת ישראל מצליחה כיום לדאוג לביטחון ולרווחה של אזרחיה

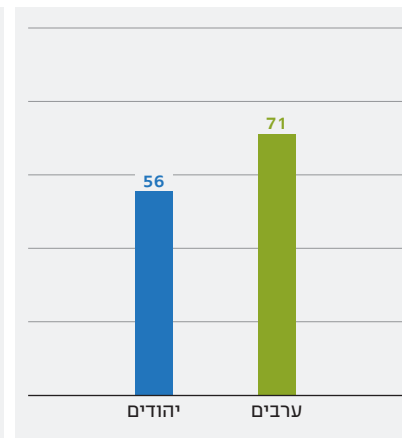
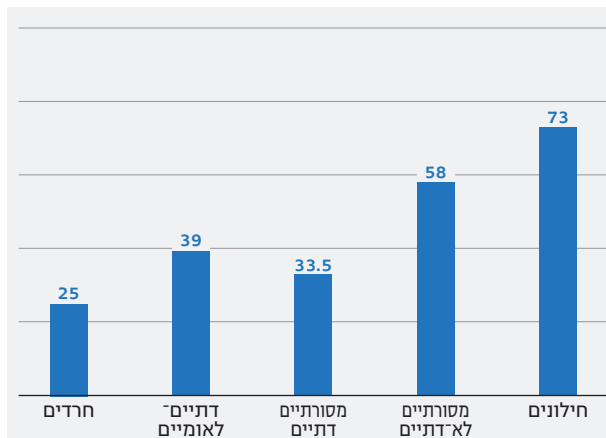
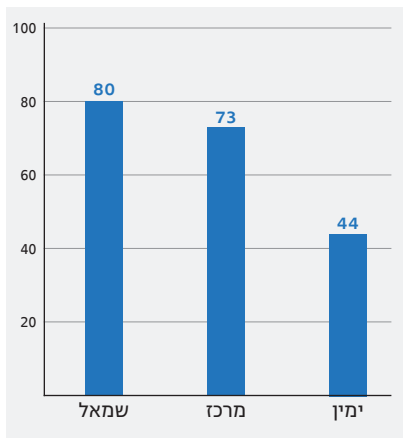
(%, כלל המדגם, מסכימים)

מצליחה לביטחון ■
מצליחה לרווחה ■

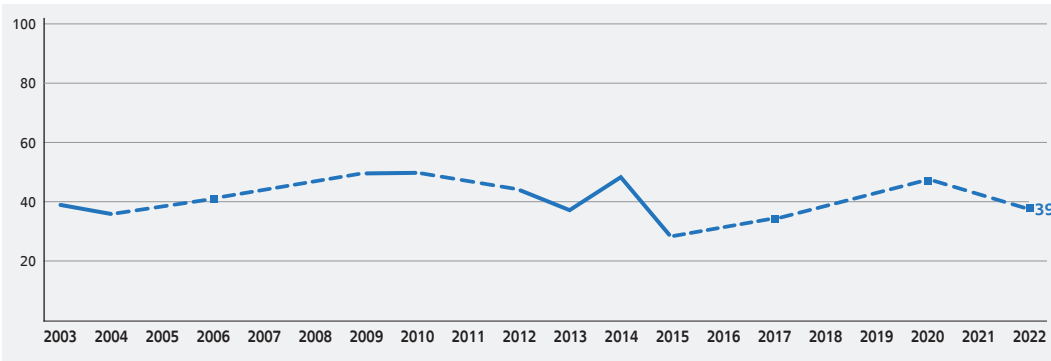
לבית המשפט העליון צריכה להינתן סמכות לבטל חוקים שחוקקה הכנסת אם הם נוגדים את עקרונות

הדמוקרטיה כמו חופש ביטוי או שוויון בפני החוק (%, אוקטובר 2022, מסכימים)

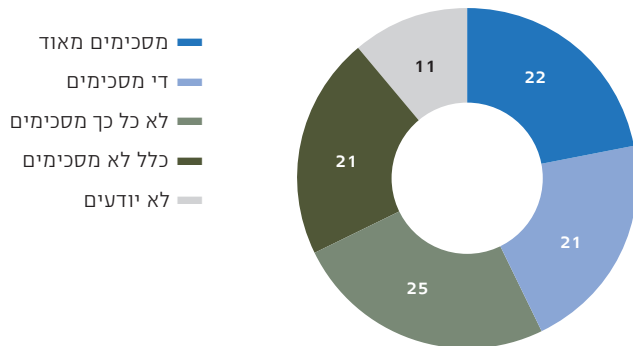
השתתפות אזרחית

לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב (% כלל המדגם, מסכימים)

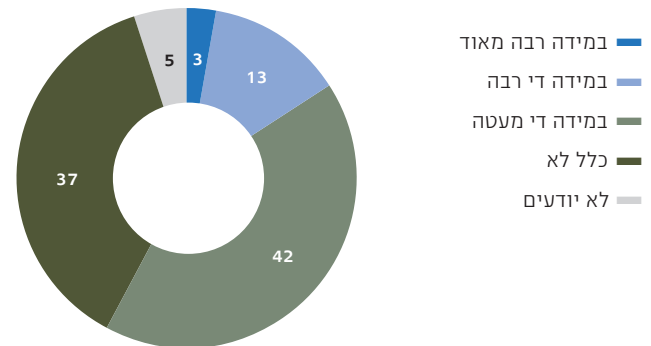

למרות שתחושת ההשפעה הפוליטית של הציבור נמוכה, רק מיעוט (אם כי ניכר) חושבים שלא חשוב למי מצביעים - זה לא משנה את המצב.

הכי טוב היה להרוס את כל המוסדות הפוליטיים במדינה ולהתחיל הכול מחדש (% כלל המדגם)

באיזו מידה אתה וחבריך יכולים להשפיע על מדיניות הממשלה? (% כלל המדגם)

ישראל והעולם

זכויות וחירויות דמוקרטיות

זכויות פוליטיות (Freedom House)

זכויות אזרחיות (Freedom House)

חופש העיתונות (Reporters without Borders)

התהליך הדמוקרטי

הקול האזרחי (The World Bank)

השתתפות פוליטית (The Economist)

רכיב השוויון (V-DEM)

רכיב ההשתתפות (V-DEM)

דמוקרטיה דיונית (V-DEM)

תרבות פוליטית דמוקרטית (The Economist)

משילות

תפקוד הממשלה (The Economist)

שלטון החוק (The World Bank)

שחיתות

שליטה בשחיתות (The World Bank)

תפיסת השחיתות (Transparency International)

רגולציה

איכות הרגולציה (The World Bank)

שוויון כלכלי

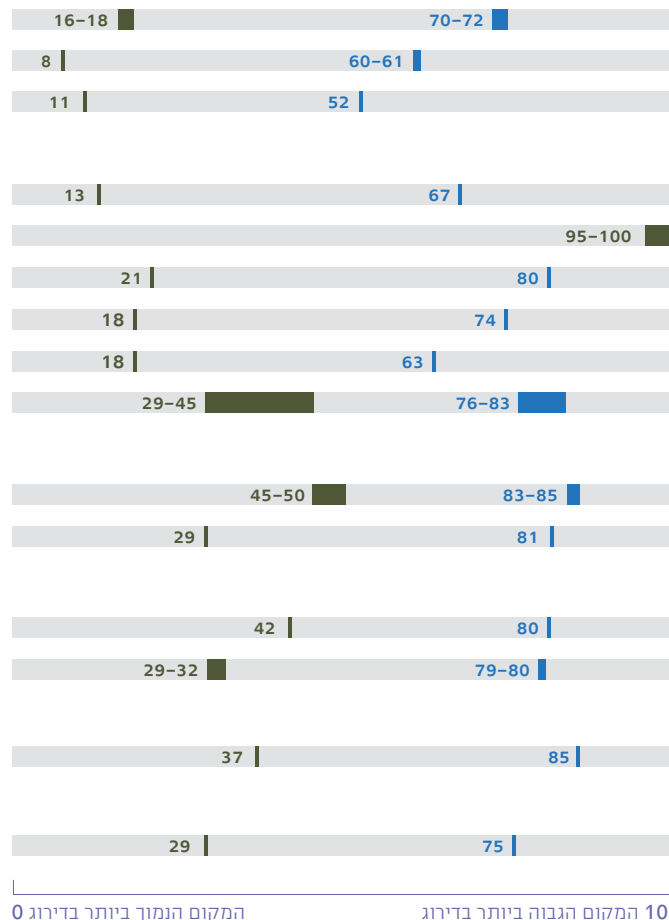
חלוקה שוויונית של משאבים (V-DEM)

אחוזון המיקום מכלל מדינות העולם שנכללו בסקר

אחוזון המיקום ממדינות ה-OECD

כבעבר, מיקומה של ישראל בכלל מדינות העולם הוא בינוני עד גבוה (ישראל מצטיינת בהשתתפות פוליטית), אך הוא נמוך בהשוואה למדינות ה-OECD.

בדוח המדד המלא מוצגים הממוצעים הרב-שנתיים, ומהם עולה כי ברוב המדדים הערכת הדמוקרטיה הישראלית נותרה יציבה.

המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא מוסד עצמאי א-מפלגתי, מחקרי ויישומי, הפועל בזירה הציבורית הישראלית בתחומי הממשל, הכלכלה והחברה. יעדיו הם חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק, גיבוש דרכים להתמודדות עם אתגרי הביטחון מתוך שמירה על הערכים הדמוקרטיים וטיפוח שותפות ומכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים.

לצורך מימוש יעדים אלו חוקרי המכון שוקדים על מחקרים המניחים תשתית רעיונית ומעשית לדמוקרטיה הישראלית. בעקבותיהם מגובשות המלצות מעשיות לשיפור התפקוד של המשטר במדינת ישראל ולטיפוח חזון ארוך טווח של תרבות דמוקרטית נכונה לחברה הישראלית ולמגוון הזהויות שבה. המכון שם לו למטרה לקדם בישראל שיח ציבורי מבוסס ידע בנושאים שעל סדר היום הלאומי, ליזום רפורמות מבניות, פוליטיות וכלכליות ולשמש גוף מייעץ למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב.

מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות עוסק במחקר אמפירי של יחסו של הציבור בישראל לשאלות של תפקוד המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל ושל מידת המחויבות של החברה הישראלית לערכי היסוד הדמוקרטיים. מאגר הנתונים "דאטה ישראל ע"ש לואי גוטמן" שהמרכז מחזיק ומתחזק מציג נתוני סקרים עדכניים וחומרים היסטוריים שנאספו במשך שנים - מאז שנת 1949 - על ידי המכון למחקר חברתי שימושי שייסד פרופ' גוטמן ואשר נתרמו למכון הישראלי לדמוקרטיה. המרכז שם לו למטרה להעשיר את הדיון הציבורי בישראל בסוגיות של מדיניות וחברה, והוא מגשים אותה באמצעות יצירה, ניתוח והפצה של מידע אמין והעמדתו לעיון חופשי לחוקרים, לאנשי תקשורת ולציבור המתעניין בישראל ובעולם.

מדד הדמוקרטיה הישראלית מציע הערכה שנתית של איכות הדמוקרטיה הישראלית. לצורך זה נערך מדי שנה בשנה, 20 שנים ברציפות, סקר רחב במדגם מייצג של האוכלוסייה הישראלית. מטרתו של המדד לעמוד על המגמות בחברה הישראלית בשאלות כבדות משקל הקשורות להגשמת הערכים והיעדים הדמוקרטיים ולתפקוד של מערכות השלטון וממלאי התפקידים הנבחרים. ניתוח התוצאות מבקש לתרום לדיון הציבורי על מצב הדמוקרטיה בישראל וליצור מאגר מידע רחב שיעמיק את הדיון בנושא.

להורדת הספר:

להזמנת הספר המלא: orders@idi.org.il | 02-5300800

לכל סקרי מרכז ויטרבי (1949-2022): Datalsrael.idi.org.il

www.idi.org.il | | |

המכון הישראלי
לדמוקרטיה